

А. В. Максимова,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ “Криворізький національний університет”

БАЗЕЛЬ III ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ БАНКІВ

За результатами фінансової кризи, Базельський комітет у 2009 р. опублікував “Принципи ефективної практики стрес-тестування та нагляду”, в яких йдеться про необхідність формування банками та органами банківського регулювання якісних методик стрес-тестування.

Розробка нової угоди про капітал “Базель III”, була розпочата у 2009 році і полягала в підвищенні вимог до капіталу банків та введенні ряду нових вимог до ліквідності, як відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Вимоги нової угоди про капітал “Базель III”, %

Мінімальні вимоги до фінансових показників	“Базель II”	“Базель III”
Відношення загального власного капіталу до активів, зважених на ризики	8,0	10,5
Відношення акціонерного капіталу (простих акцій) до активів, зважених на ризики	2,0	4,5–7,0
Достатність капіталу першого рівня (<i>Tier 1 Capital Ratio</i>)	4,0	6,0
Достатність основного капіталу першого рівня (<i>Core Tier 1 Capital Ratio</i>)	2,0	5,0
Буфер консервації капіталу	немає	2,5
Контрциклічний буфер капіталу	немає	0–2,5
Показник левериджу	немає	3
Показник покриття ліквідністю (<i>LCR</i>)	немає	є
Показник чистого стабільного фінансування (<i>NSFR</i>)	немає	є
Виплати системно важливих фінансових інституцій	немає	є

Джерело: складено автором.

Згідно з новою угодою про капітал “Базель III”, що набуває чинності 1 січня 2013 року, підходи до оцінки адекватності капіталу банку, зокрема й до методики стрес-тестування, стали значно жорсткішими і більше спрямованими на обчислення майбутніх втрат за портфелями активів. Головні положення реформи “Базель III” передбачають зміну структури власного капіталу банків, поступове збільшення до 2019 року вимог до адекватності капіталу 1 рівня банківської установи з 4 до 6 %, підвищення нормативу достатності базового капіталу 1 рівня, створення двох буферів капіталу: консервації капіталу та контрциклічного, вимоги до показника левериджу, ліквідності тощо. За невиконання вимог до буферного капіталу передбачаються санкції у вигляді обмежень на виплату дивідендів акціонерам і бонусів співробітникам. Таким чином, однією із основних

особливостей Третьої Базельської угоди є наявність санкцій та обов'язковість виконання, на відміну від вимог “Базель II”, що мали переважно рекомендаційний характер.

Важливою новацією “Базель III” у контексті розвитку стрес-тестування стало введення у внутрішні рейтингові моделі стрес-тестування ринкового ризику додаткового параметру “стресового *VaR*”. Значення показника “стресового *VaR*” повинно розраховуватись банком принаймні щотижня за допомогою тієї ж *VaR*-моделі і з такими самими нормативними параметрами, як і звичайний *VaR*, але за вибіркою історичних даних, що охоплюють періоди високої волатильності на фінансових ринках. Базельський комітет з банківського нагляду рекомендує використовувати 12-місячний період світової фінансової кризи 2008–2009 років. Як і раніше, *VaR*-модель має враховувати специфічні ризики за фінансовими інструментами у торговому портфелі. Для процентних фінансових інструментів в торговому портфелі, до яких застосовуються вимоги з адекватності капіталу для покриття специфічних ризиків, банк повинен розробити погоджену методику врахування ризику дефолту та ризику міграції кредитних рейтингів емітентів, що не враховані в його *VaR*-моделі, так званий *incremental risk*. Якщо банк не використовує даний ризик у своїй моделі, він зобов'язаний застосовувати стандартний підхід до розрахунку специфічного ризику за даними інструментами, що призводить до заниження показника достатності капіталу фінансово стійких інституцій. Таким чином, за рахунок використання параметру “стресового *VaR*” елементи стрес-тестування були введені у внутрішні моделі розрахунку ринкового ризику та відповідних обсягів капіталу, необхідних для його покриття у стресових умовах.

Вимоги “Базель III” посилили роль стрес-тестування під час розрахунку нових нормативних показників ліквідності – *LCR* (коефіцієнт ліквідного покриття, з англ. “*liquidity coverage ratio*”) (*LCR* – відношення запасу ліквідних активів до чистих грошових відтоків за 30-денний період) та *NSFR* (коефіцієнт чистого стабільного фінансування, з англ. “*net stable funding ratio*”). *NSFR* – відношення наявного обсягу стабільних джерел фінансування до необхідного обсягу обсягу стабільних джерел фінансування. Стрес-тестові сценарії слід використовувати для моделювання майбутньої динаміки грошових потоків за умов реалізації несприятливих економічних подій, таких як системні шоки чи падіння рейтингів.

На основі здійсненого дослідження еволюції базельських вимог, можна зробити висновок, що за період 1996–2012 рр. роль стрес-тестування в міжнародній регуляторній практиці суттєво посилилась. Рекомендації Базельського комітету під впливом негативних наслідків фінансових криз отримали характер норм, обов'язкових до виконання учасниками банківських систем не лише економічно-розвинених країн, а й країн, що розвиваються. Деталізація базельських вимог торкнулась і питання ефективного стрес-тестування, сценарії, ризику та технічні характеристики якого все чіткіше регламентуються на міжнародному рівні. Впровадження нових вимог “Базель III” країнами “Великої двадцятки” та інтегрованими у світове співтовариство “молодими ринками” протягом 2013–2019 рр.

супроводжуватиметься застосуванням нових вимог до макроекономічного стрес-тестування.

Максимова, А.В. Базель III як фактор розвитку макроекономічного стрес-тестування банків [Текст] / А.В. Максимова // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2012 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2012. - С. 119-121.